

АНТИМОНОПОЛЬНИЙ КОМІТЕТ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКЕ ОБЛАСНЕ ТЕРИТОРІАЛЬНЕ ВІДДІЛЕННЯ

РЕКОМЕНДАЦІЇ
АДМІНІСТРАТИВНОЇ КОЛЕГІЇ

02 червня 2016 року

Херсон

№2/76-рк/к

Підприємство «Центральний ринок» Херсонської обласної спілки споживчих товариств
вул. Белінського, 19
м. Херсон, 73000

Про вжиття заходів щодо усунення причин та умов вчинення дій, що мають ознаки порушення законодавства про захист економічної конкуренції

Адміністративною колегією Херсонського обласного територіального відділення Антимонопольного комітету України (далі – Відділення) за результатами дослідження ринку послуг з надання в оренду (або користування) торгових площ на продовольчих і непродовольчих ринках м. Херсона (далі – Ринок), а також здійснення державного контролю за дотриманням законодавства про захист економічної конкуренції суб'єктами господарювання, що здійснюють діяльність на цьому Ринку, встановлено наступне.

Дослідження становища суб'єктів господарювання на даному Ринку проведено згідно з Методикою визначення монопольного (домінуючого) становища, затвердженою розпорядженням Антимонопольного комітету України від 05.03.2002 №49-р, зареєстрованою в Міністерстві юстиції України 01.04.2002 за №317/6605 (надалі – Методика).

Об'єктами аналізу щодо визначення монопольного (домінуючого) становища є суб'єкти господарювання, які надають в оренду (або користування) торгові площі на продовольчих та непродовольчих ринках м. Херсона.

В ході проведення дослідження Відділенням визначено перелік основних суб'єктів господарювання, які протягом тривалого проміжку часу надають в оренду (або користування) торговельні площі на продовольчих та непродовольчих ринках м. Херсона. Згідно з інформацією, наданою Херсонською міською радою листом від 12.02.2016 №8-839-4/18, до них належать:

Назва та адреса розташування ринку (ринкового містечка) м. Херсона	Найменування суб'єкта господарювання, який надає комплексні послуги з надання місць для торгівлі продовольчими та непродовольчими товарами на ринку
Центральний ринок, вул. Белінського, 19	Підприємство «Центральний ринок» Херсонської обласної спілки споживчих товариств (код ЄДРПОУ 01563610) вул. Белінського, 19
Дніпровський ринок, вул. Миру, 19	Підприємство «Дніпровський ринок» Херсонської обласної спілки споживчих товариств (код ЄДРПОУ 24123569) вул. Миру, 19
Ринок «Залізничний», просп. Ушакова, 70-б	ДП ринкове містечко «Залізничний» ТОВ «Комерційний центр Авалон» (код ЄДРПОУ 31006725) просп. Ушакова, 70-б

Ринок «Овочевий», вул. Покришева,30	ДП «Ринок «Овочевий» ТОВ Комерційний центр Авалон» (код ЄДРПОУ 31006751) вул. Покришева, 30
Ринок «Гаврійський», вул. 49 Гвардійської дивізії, 10	ТОВ «Південьсільгосптехвідродження» (код ЄДРПОУ 31917658) вул. 49 Гвардійської дивізії, 10
Ринок «Північний», пр. 220-річчя Херсона, 9	ТОВ «Комерційний центр» (код ЄДРПОУ 36504590) просп. 220-річчя Херсона, 9
Ринок «Житлоселище», вул. Комкова,77-а	ТОВ «Унікум ЛТД» (код ЄДРПОУ 14142212) вул. Комкова,77-а
Ринок «Шуменський», вул. Лавреньова, 17-б	ТОВ «Шуменський ринок» (код ЄДРПОУ 24944421) вул. Фрунзе,27, кв.5
Ринок «Острів», вул. Патона,4	ТОВ «Ліка» (код ЄДРПОУ 31006678) вул. Леніна,15
Ринок «Дружба», вул. Миру, 20	ДП «Дружба-Плюс» ПрАТ «Підприємство Дружба» (код ЄДРПОУ 34286283) вул. Миру, 20
Ринок «ХБК», площа Дубинди	ТОВ «Світ М» (код ЄДРПОУ 14135560) Бериславське шосе,26
Ринкові містечка за адресами: Привокзальна площа (в районі ТЕП «Техтранссервіс»); вул. Кримська, в межах вул. Миру та вул. 28 Армії; вул. Кримська; вул. Миру, від вул. Кримської до вул. 40 років Жовтня, парна сторона; вул. Бучми,10; просп. Димитрова, в межах від вул. Лавреньова до парку ім. Димитрова; вул. Миру, непарна сторона від будинку № 17 до вул. 40 років Жовтня ; вул. Маяковського, в районі Центрального ринку; вул. Пугачова, на розі просп. Ушакова	Міське комунальне підприємство «Херсонський комунальний ринок», (код ЄДРПОУ 32126000) вул. Комсомольська,16 (частину площ передано в суборенду ОК «Кримський ринок» та ОК «Комунальний ринок»)
Ринкове містечко ТОВ «Норд-Сервіс»,вул. Блюхера,52	ТОВ «Норд-Сервіс» (код ЄДРПОУ 22753295) вул. Блюхера, 52
Ринкове містечко КП «Світанок», вул. Миру, 21	Кооперативне підприємство «Світанок» (код ЄДРПОУ 31294422) вул. Миру, 21
Ринкове містечко торговельний комплекс «Центральний» вул. Белінського, 15	Торговельне містечко «Центральний», («інформація з обмеженим доступом»)

Продавцями товару (послуги) є перелічені вище суб'єкти господарювання, які надають в оренду (користування) торгові площі на продовольчих та непродовольчих ринках м. Херсона.

Покупцями (споживачами) послуг надання в оренду (користування) торгових площ на продовольчих та непродовольчих ринках м. Херсона є суб'єкти господарювання м. Херсона, які здійснюють торгівельну діяльність на ринках міста.

Товарні межі Ринку визначено шляхом формування групи взаємозамінних товарів (товарних груп), у межах якої споживач за звичайних умов може легко перейти від споживання одного товару до споживання іншого.

Відповідно до статті 1 Закону України «Про захист економічної конкуренції», товар – будь-який предмет господарського обороту, в тому числі продукція, роботи, послуги, документи, що підтверджують зобов'язання та права. Враховуючи наведене, надання орендарям права тимчасового користування торговельною площею та отримання орендодавцем плати за використання обладнаного торговельного місця на ринку, є господарським оборотом, а отже, - товаром у розумінні статті 1 Закону України «Про захист економічної конкуренції».

Відносини у сфері діяльності суб'єктів господарювання, які мають правовий статус ринків, регулюються «Правилами торгівлі на ринках», затвердженими спільним наказом Міністерства економіки та з питань європейської інтеграції України, Міністерства внутрішніх справ України, Державної податкової адміністрації України, Державного комітету стандартизації, метрології та сертифікації України від 26.02.2002 №57/188/84/105, зареєстрованими в Міністерстві юстиції України 22.03.2002 за №288/6576, зі змінами (надалі – Правила).

Згідно з пунктом 13 Правил, місце для торгівлі (торговельне місце) – це площа, відведена для розміщення необхідного для торгівлі інвентарю (вагів, лотків тощо) та здійснення продажу продукції з прилавків (столів), транспортних засобів, причепів, візків (у тому числі ручних), у контейнерах, кіосках, палатках тощо.

Досліджуваний Ринок включає в себе надання в оренду або користування торговельних місць для торгівлі продовольчими і непродовольчими товарами, а також послуги з обслуговування цих торговельних місць, такі як прибирання території, вивезення сміття, електропостачання, водопостачання і водовідведення, охорона приміщення та ін.

На ринках одночасно здійснюється торгівля продовольчими та непродовольчими товарами у стаціонарних приміщеннях та на території як з торгових місць на прилавках, так і в контейнерах.

Відповідно до пунктів 16, 18, 20 Правил, в залежності від строку користування, торгове місце може надаватися продавцеві як на підставі договору оренди торгового місця, так і без укладання відповідних договорів за умови сплати ринкового збору та оплати послуг ринку.

До товарних меж ринку не входять послуги спеціалізованих (худобофуражних, квіткових, книжкових, автомобільних тощо) ринків, що не стосуються даного дослідження.

На відміну від підприємств торгівлі (магазинів, торгових центрів), крім надання місць для торгівлі, ринки за окрему плату надають продавцям продовольчих та непродовольчих товарів на ринках додаткові послуги. Крім того, вони відрізняються споживчими властивостями, а саме: ціновою політикою, умовами оренди, тощо.

Товарів-замінників на ринку послуг з надання в оренду торгових площ на продовольчих та непродовольчих ринках м. Херсона немає.

Виходячи з цього, при визначенні товарних меж Ринку встановлено, що групою взаємозамінних товарів в розумінні п.5.1 Методики, а отже **товарними межами ринку** є послуги з надання місць для торгівлі продовольчими та непродовольчими товарами на ринках, зокрема, надання торговельних місць на прилавках, торговельних площ у стаціонарних приміщеннях та на території; оренда торговельного місця на території, що відведена органом місцевого самоврядування під організацію роботи ринку.

Оскільки здійснювати торгівлю продовольчими і непродовольчими товарами суб'єкти господарювання мають змогу з окремих торговельних місць, лотків, кіосків, butikів, павільйонів тощо, то товарними межами Ринку визначено послуги з надання в оренду (користування) торгових площ на продовольчих та непродовольчих ринках м. Херсона взагалі.

Територіальні межі регіонального ринку послуг з надання в оренду (користування) торгових площ на продовольчих та непродовольчих ринках м. Херсона визначено згідно з положеннями розділу 6 Методики, шляхом встановлення мінімальної території, за межами якої з точки зору споживачів придбання цих послуг є неможливим або недоцільним.

Враховуючи, що суб'єкти господарювання, які здійснюють торгівлю продовольчими та непродовольчими товарами на ринках, обираючи місце для торгівлі, здебільшого керуються зручністю розташування такого ринку та тим, що кількість таких ринків у м. Херсоні є значною, то придбання суб'єктами господарювання (продавцями) в оренду торгових площ на продовольчих та непродовольчих ринках за межами м. Херсона є недоцільним.

Таким чином географічними (територіальним) межами визначено м. Херсон.

Часовими межами Ринку визначено проміжок часу, протягом якого відповідна сукупність товарно-грошових відносин між продавцями і споживачами утворює ринок товару із сталою структурою.

Ринок послуг з надання в оренду (користування) торгових площ на продовольчих та непродовольчих ринках м. Херсона характеризується відносно сталим переліком його учасників (підприємств, що надають такі послуги - об'єктів аналізу), тобто частка кожного з них на Ринку не зазнає значних коливань. Таким чином послуги з надання в оренду (користування) торгових площ на продовольчих та непродовольчих ринках м. Херсона кожним із учасників цього Ринку надаються протягом тривалого часу.

Часовими межами Ринку послуг з надання в оренду (користування) торгових площ на продовольчих та непродовольчих ринках м. Херсона в межах дослідження визначено 2014-1 квартал 2016 року.

Визначення часток суб'єктів господарювання на Ринку здійснено методом розрахунку співвідношення розміру торговельних площ кожного з них до загального розміру торговельних площ на продовольчих та непродовольчих ринках м. Херсона.

Згідно з проведеним розрахунком встановлено, що найбільші частки на Ринку займають:

- Підприємство «Центральний ринок» Херсонської обласної спілки споживчих товариств з часткою 38%.
- ДП «Дружба-Плюс» ПрАТ «Підприємство Дружба» з часткою 13%.
- Підприємство «Дніпровський ринок» Херсонської обласної спілки споживчих товариств з часткою 11%.

Таким чином, згідно зі статтею 12 Закону України «Про захист економічної конкуренції» становище Підприємства «Центральний ринок» Херсонської обласної спілки споживчих товариств протягом досліджуваного періоду в територіальних межах м. Херсона вважається монопольним (домінуючим).

Підприємство «Центральний ринок» Херсонської обласної спілки споживчих товариств діє на підставі Статуту підприємства, державну реєстрацію проведено 12.12.2003 за № 14991200000005696.

Юридична та фактична адреса підприємства: м. Херсон, вул. Белінського, будинок 19.
Код ЄДРПОУ 01563610.

Основним видом господарської діяльності є надання в оренду й експлуатацію власного чи орендованого нерухомого майна (КВЕД 68.20).

Рішенням Виконавчого комітету Херсонської міської ради від 19.08.1997 №341 підприємству «Центральний ринок» відведено у постійне користування земельну ділянку, що знаходиться у фактичному користуванні, по вул. Белінського, 19, під продовольчим ринком.

Таким чином, підприємство «Центральний ринок» Херсонської обласної спілки споживчих товариств, здійснюючи зазначену діяльність, у розумінні абзацу дванадцятого статті 1 Закону України «Про захист економічної конкуренції» є суб'єктом господарювання.

Пунктом 2 Правил визначено, що ринок - це суб'єкт господарювання, створений на відведеній за рішенням місцевого органу виконавчої влади чи органу місцевого самоврядування земельній ділянці і зареєстрований в установленому порядку, функціональними обов'язками якого є надання послуг та створення для продавців і покупців належних умов у процесі купівлі-продажу товарів за цінами, що складаються залежно від попиту і пропозицій.

Враховуючи зазначене, підприємство «Центральний ринок» Херсонської обласної спілки споживчих товариств (далі – Центральний ринок) займає монопольне (домінуюче) становище на ринку послуг з надання в оренду (користування) торгових площ на продовольчих та непродовольчих ринках м. Херсона.

В ході дослідження Ринку, Відділенням опрацьовано матеріали, надані суб'єктами господарювання-надавачами послуг з надання в оренду (користування) торгових площ на продовольчих та непродовольчих ринках м. Херсона, зокрема підприємством «Центральний ринок» Херсонської обласної спілки споживчих товариств. При цьому встановлено, що упродовж 2014-2015 років було укладено 305 договорів оренди. Торговельні місця надаються на умовах щоденного використання.

Згідно з інформацією Центрального ринку, між Центральним ринком та суб'єктами господарювання укладаються договори оренди нежитлого приміщення (далі – Договір). Ці договори є типовими. Відповідно до пункту 8.3 Договорів, одним із обов'язків суб'єкта господарювання (далі - Орендаря) є обов'язок застрахувати орендоване приміщення на користь Центрального ринку (далі - Орендодавця) в страховій компанії «Укркоопгарант».

Відносини у сфері страхування регулює Закон України «Про страхування», який спрямований на створення ринку страхових послуг, посилення страхового захисту майнових інтересів підприємств, установ, організацій та фізичних осіб.

Згідно з абзацом другим статті 6 Закону України «Про страхування», **добровільне страхування у конкретного страховика не може бути обов'язковою передумовою при реалізації інших правовідносин.**

Відповідний вид страхування, який вимагає Орендодавець у Орендаря, можуть здійснювати усі страхові компанії, які мають відповідну ліцензію, видану уповноваженим органом державної влади.

Таким чином, визначення у пункті 8.3 Договору конкретної страхової компанії (у даному випадку «Укркоопгарант») порушує права суб'єкта господарювання на вільний вибір страхової компанії, передбаченого статтею 6 Закону України «Про страхування» та закриває доступ для інших страхових компаній, незважаючи на наявність в них відповідної ліцензії, необхідної для надання страхових послуг.

Оскільки для суб'єкта господарювання визначальною є також вартість даної страхової послуги, яка у інших страхових компаній з відповідною ліцензією може бути нижчою ніж у компанії «Укркоопгарант», то визначення Орендодавцем у договорі з Орендарем надавачем послуг зі страхування конкретної страхової компанії може призвести до ущемлення інтересів цих самих суб'єктів господарювання та негативно вплинути на конкуренцію на окремих ринках страхових послуг.

Враховуючи зазначене, та те, що ринок страхових послуг у територіальних межах м. Херсона є конкурентним, нав'язування Центральним ринком в Договорі умови застрахувати об'єкт нерухомості на користь Орендодавця в страховій компанії «Укркоопгарант» може призвести до обмеження конкуренції на ринку страхових послуг та ущемлення інтересів споживачів послуг з оренди (користування) торгових площ.

Відповідно до частини першої статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції», зловживанням монопольним (домінуючим) становищем на ринку є дії чи бездіяльність суб'єкта господарювання, який займає монопольне (домінуюче) становище на ринку, що призвели або можуть призвести до недопущення, усунення чи обмеження конкуренції, або ущемлення інтересів інших суб'єктів господарювання чи споживачів, які були б неможливими за умов існування значної конкуренції на ринку.

Пунктом 2 статті 50 Закону України «Про захист економічної конкуренції» визначено, що зловживання монопольним становищем є порушенням законодавства про захист економічної конкуренції.

Згідно з частиною четвертою статті 4 Закону України «Про захист економічної конкуренції» державний контроль за додержанням законодавства про захист економічної конкуренції, захист інтересів суб'єктів господарювання та споживачів від його порушень здійснюються органами Антимонопольного комітету України.

Таким чином, дії підприємства «Центральний ринок» Херсонської обласної спілки споживчих товариств у вигляді нав'язування у Договорі умови застрахувати об'єкт нерухомості на користь Орендодавця в страховій компанії «Укркоопгарант», мають ознаки порушення законодавства України про захист економічної конкуренції, передбаченого пунктом 2 статті 50, частиною першою статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді зловживання монопольним становищем на ринку, **що може призвести до обмеження конкуренції на ринку страхових послуг та до ущемлення інтересів споживачів**, які були б неможливими за умов існування значної конкуренції на ринку.

Враховуючи зазначене, керуючись статтею 46 Закону України «Про захист економічної конкуренції», адміністративна колегія Херсонського обласного територіального відділення Антимонопольного комітету України,

РЕКОМЕНДУЄ:

1. Підприємству «Центральний ринок» Херсонської обласної спілки споживчих товариств припинити дії, які містять ознаки порушення законодавства про захист економічної конкуренції, шляхом внесення відповідних змін до пункту 8.3 Договору, який укладається з суб'єктами господарювання.

2. Про результати розгляду рекомендацій та вжиті заходи повідомити територіальне відділення в десятиденний строк з дня їх отримання з наданням копій відповідних документів.

Адреса для надання відповіді: м. Херсон, пр-т Ушакова, 47, 73000; e-mail: khs@amcu.gov.ua; факс: (0552) 31-60-29, 49-82-01.

Відповідно до частини другої та третьої статті 46 Закону України «Про захист економічної конкуренції», рекомендації органів Антимонопольного комітету України підлягають обов'язковому розгляду особами, яким вони були надані. За умов виконання положень рекомендацій у разі, якщо порушення не призвело до суттєвого обмеження чи спотворення конкуренції, не завдало значних збитків окремим особам чи суспільству та вжито необхідних заходів для усунення наслідків порушення, провадження у справі про порушення законодавства про захист економічної конкуренції не розпочинається.

Голова Відділення-
Голова адміністративної колегії

В.П. Василенко